

SITREP IRAK
NR.30, 09/09/04
Stand van Zaken: 09.00

Dit is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Onder verwijzing naar de brief van de Coördinator I&V d.d. 22 januari 2004, met kenmerk 04G463079, diene dat bij het opstellen van deze sitrep geen verschillen van inzicht naar voren zijn gekomen.

Samenvatting

Tijdens het Gymnich overleg van 3 september deed minister Bot verslag van zijn bezoek aan Bagdad op 29 augustus jl, waar hij tevens de EU verkenningsmissie introduceerde. De EU verkenningsmissie bezocht Bagdad van 29 tot 31 augustus Bagdad om activiteiten te inventariseren die een concrete invulling kunnen geven aan een versterkte EU rol. Alle Irakese gesprekspartners onderstreepten het belang van een grotere en meer zichtbare EU-rol in Irak. Tijdens Gymnich bleek dat er grote overeenstemming binnen de EU bestaat over de noodzaak aan de VN-beschermingsmacht, die nog niet van de grond is gekomen, bij te dragen. In de achterliggende weken stonden in Irak de crisis in Najaf en de voortgang van het politieke proces centraal. Irak heeft in augustus de meest gewelddadige maand meegemaakt sinds de val van het regime van Saddam Hoessein. In Zuid-Irak lijkt de relatieve rust op dit moment enigszins te zijn teruggekeerd. De ontvoering van de twee Franse journalisten is na ruim een week onderhandelingen en ondanks diplomatieke bemiddelingen vooralsnog onopgelost.

I Politieke en Militaire Ontwikkelingen

A. Internationale politieke ontwikkelingen (BZ)

Op 29 augustus jl. bezocht minister van Buitenlandse Zaken Bot, in zijn hoedanigheid van EU-voorzitter, Irak. Het doel van het bezoek was tweeledig. Ten eerste diende het bezoek om de betrokkenheid van de Europese Unie bij het economische, sociale en politieke wederopbouwproces van Irak te onderstrepen. Voortzetting van de aangevangen politieke dialoog van de EU met Irak vormde de belangrijkste boodschap. Ten tweede introduceerde de minister een verkenningsmissie van de EU die mogelijkheden voor concrete EU-steun in kaart bracht. De minister voerde gesprekken met president Al Yawar, premier Allawi

en minister van Buitenlandse Zaken, Zebari. Daarnaast voerde de minister besprekingen met vertegenwoordigers van de VN in Irak over de voorbereiding van het verkiezingsproces in Irak.

Minister Bot en premier Allawi bespraken het (broze) politieke proces, de legitimiteit van de interim-regering in relatie tot de veiligheidssituatie en de impact hiervan op het politieke proces, als ook de rol van de buurlanden. Veiligheid had de interim-regering tot eerste prioriteit gemaakt, zo benadrukte premier Allawi. Minister Bot uitte de EU bezorgdheid over het recente besluit om de doodstraf weer in te voeren. Premier Allawi herhaalde dat het hier een tijdelijke afschrikwekkende maatregel betrof, de toepasbaarheid van de doodstraf relatief beperkt was en deze tot dusverre niet was toegepast. Ook de interim-regering was tegen de doodstraf, maar de huidige omstandigheden liet hen geen keuze.

President Al-Yawar gaf aan in september een aantal Europese hoofdsteden te zullen bezoeken. Op 16 september staat een bezoek aan Nederland gepland. De president zal worden ontvangen door HM Koningin Beatrix, MP Balkenende en Minister Bot.

De EU verkenningsmissie, die van 29 tot 31 augustus Bagdad bezocht, had tot doel activiteiten te inventariseren die een concrete invulling kunnen geven aan een versterkte EU rol. De RAZEB conclusies en de positieve RAZEB-lunch met Zebari van juli jl. markeren het keerpunt in het EU beleid vis-à-vis Irak. In lijn met de Raadsconclusies heeft de missie zich geconcentreerd op de volgende terreinen: rechtstaat en openbaar bestuur, veiligheid (m.n. politie) en het politieke proces (verkiezingen). Aan de missie, die onder Nederlandse leiding stond, namen ook vertegenwoordigers van de Europese Commissie en het Raadssecretariaat deel.

De suggesties die aan de missie werden gedaan omvatten onder meer gespecialiseerde politietraining, inclusief grenspolitie en technische assistentie aan douanediensten, training van rechters en openbaar aanklagers, technische steun aan het Speciale Tribunaal voor Irak en capaciteitsopbouw van de hogere kaders van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie. Daarnaast vormt EU assistentie aan het verkiezingsproces, inclusief waarneming een belangrijke prioriteit op de korte termijn. Ten aanzien van de vergrote EU rol benadrukte de verkenningsmissie dat deze slechts zo ver kan gaan als het huidige EU instrumentarium mogelijk maakt, gebaseerd op 'ownership' van de Irakezen en complementair aan VN en NAVO activiteiten. Op basis van het rapport van de missie zal de EU verder besluiten over de invulling van concrete betrokkenheid van de EU in Irak.

Zowel het bezoek van minister Bot als de EU verkenningsmissie waren een succes. Alle Irakese gesprekspartners verwelkomden de verkenningsmissie en onderstreepten het belang van een grotere en meer zichtbare EU-rol in Irak. Minister Bot heeft premier Allawi uitgenodigd voor de Europese Raad op 5

november in Brussel. De Europese Raad van november is een goed moment om de voortgang met premier Allawi te bespreken en idealiter een pakket maatregelen van de EU ter ondersteuning van Irak te presenteren. Tijdens het Gymnich overleg op 3 september deed minister Bot verslag van zijn bezoek en de bevindingen van de EU verkenningsmissie.

Vanzelfsprekend is de veiligheidssituatie bepalend voor de mate waarin de EU succesvol kan optreden in Irak. In dat verband is de recente regeling voor de situatie in Najaf zeer welkom. De inspanning van Al Sistani geeft uitzicht op een herstel van orde en veiligheid in Najaf en omstreken o.l.v. van de Irakese regering. Alhoewel afgewacht moet worden of het bestand ook op de langere termijn standhoudt, is het in ieder geval een stap richting betere verhoudingen in Irak en verbeterde veiligheidsverhoudingen. Dit neemt niet weg dat de veiligheidssituatie nog steeds zeer zorgelijk is.

De discussie over de verdere invulling van de NAVO rol in Irak zal binnenkort worden voortgezet. Het rapport van de training en implementatiemissie o.l.v. de Nederlandse generaal-majoor Hilderink is in de afrondende fase. De missie zal op 15 september a.s. haar bevindingen rapporteren aan de NAR. Tevens zal in het rapport een aanbeveling worden gedaan over de 'command and control' structuur voor de NAVO in Irak. Het meest heikele punt daarbij is het vraagstuk van de zgn. 'double hatting' met de commando structuur van de multinational force. Het besluit daarover werd in juli uitgesteld tot september, toen bleek dat daarover geen overeenstemming kon worden gevonden. Op 7 september presenteerde SG de Hoop Scheffer een rapport over additionele mogelijkheden voor samenwerking van de NAVO met de Iraakse interim-regering.

Op 9 september presenteerde de VN de eerste voortgangsrapportage ingevolge resolutie 1546. Het rapport beschrijft de VN-activiteiten van juni tot eind augustus, meer specifiek gericht op het verloop van de Nationale Conferentie en de voorbereidingen voor de verkiezingen van januari 2005. Punt van voortdurende zorg is de veiligheid van de VN missie die ingevolge de VN Veiligheidsresolutie 1546 door de oprichting van een speciale eenheid, onder bevel van de MNF, gewaarborgd zou moeten worden, doch nog niet van de grond is gekomen. Gebrek aan troepen en financiën is hier debet aan. De beschermingsmacht moet de VN in staat stellen beter invulling te geven aan de prominente rol die haar is toebedacht in VR 1546. Op het moment wordt dit nog ernstig bemoeilijkt door de veiligheidssituatie. Tot dusverre hebben Georgië, Azerbeidzjan en Oekraïne aangegeven troepen te willen leveren. Gesprekken met mogelijke troepenleveranciers verlopen moeizaam. Ook is de VN nog doende de geschiktheid van de aangeboden troepen te beoordelen. De SGVN heeft de landen van de EU per brief verzocht om de VN-beschermingsmacht te ondersteunen. De VS heeft dit verzoek ondersteund middels demarches. De kosten voor de beschermingsmacht (1800 man sterk) bedragen 26 miljoen dollar per jaar (en betreft salariskosten). Tijdens Gymnich bleek dat er grote overeenstemming binnen de EU bestaat over de noodzaak aan de VN-

en minister van Buitenlandse Zaken, Zebari. Daarnaast voerde de minister besprekingen met vertegenwoordigers van de VN in Irak over de voorbereiding van het verkiezingsproces in Irak.

Minister Bot en premier Allawi bespraken het (broze) politieke proces, de legitimiteit van de interim-regering in relatie tot de veiligheidssituatie en de impact hiervan op het politieke proces, als ook de rol van de buurlanden. Veiligheid had de interim-regering tot eerste prioriteit gemaakt, zo benadrukte premier Allawi. Minister Bot uitte de EU bezorgdheid over het recente besluit om de doodstraf weer in te voeren. Premier Allawi herhaalde dat het hier een tijdelijke afschrikwekkende maatregel betrof, de toepasbaarheid van de doodstraf relatief beperkt was en deze tot dusverre niet was toegepast. Ook de interim-regering was tegen de doodstraf, maar de huidige omstandigheden liet hen geen keuze.

President Al-Yawar gaf aan in september een aantal Europese hoofdsteden te zullen bezoeken. Op 16 september staat een bezoek aan Nederland gepland. De president zal worden ontvangen door HM Koningin Beatrix, MP Balkenende en Minister Bot.

De EU verkenningsmissie, die van 29 tot 31 augustus Bagdad bezocht, had tot doel activiteiten te inventariseren die een concrete invulling kunnen geven aan een versterkte EU rol. De RAZEB conclusies en de positieve RAZEB-lunch met Zebari van juli jl. markeren het keerpunt in het EU beleid vis-à-vis Irak. In lijn met de Raadsconclusies heeft de missie zich geconcentreerd op de volgende terreinen: rechtstaat en openbaar bestuur, veiligheid (m.n. politie) en het politieke proces (verkiezingen). Aan de missie, die onder Nederlandse leiding stond, namen ook vertegenwoordigers van de Europese Commissie en het Raadssecretariaat deel.

De suggesties die aan de missie werden gedaan omvatten onder meer gespecialiseerde politietraining, inclusief grenspolitie en technische assistentie aan douanediens ten, training van rechters en openbaar aanklagers, technische steun aan het Speciale Tribunaal voor Irak en capaciteitsopbouw van de hogere kaders van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie. Daarnaast vormt EU assistentie aan het verkiezingsproces, inclusief waarneming een belangrijke prioriteit op de korte termijn. Ten aanzien van de vergrote EU rol benadrukte de verkenningsmissie dat deze slechts zo ver kan gaan als het huidige EU instrumentarium mogelijk maakt, gebaseerd op 'ownership' van de Irakezen en complementair aan VN en NAVO activiteiten. Op basis van het rapport van de missie zal de EU verder besluiten over de invulling van concrete betrokkenheid van de EU in Irak.

Zowel het bezoek van minister Bot als de EU verkenningsmissie waren een succes. Alle Irakese gesprekspartners verwelkomden de verkenningsmissie en onderstreepten het belang van een grotere en meer zichtbare EU-rol in Irak. Minister Bot heeft premier Allawi uitgenodigd voor de Europese Raad op 5

november in Brussel. De Europese Raad van november is een goed moment om de voortgang met premier Allawi te bespreken en idealiter een pakket maatregelen van de EU ter ondersteuning van Irak te presenteren. Tijdens het Gymnich overleg op 3 september deed minister Bot verslag van zijn bezoek en de bevindingen van de EU verkenningsmissie.

Vanzelfsprekend is de veiligheidssituatie bepalend voor de mate waarin de EU succesvol kan optreden in Irak. In dat verband is de recente regeling voor de situatie in Najaf zeer welkom. De inspanning van Al Sistani geeft uitzicht op een herstel van orde en veiligheid in Najaf en omstreken o.l.v. van de Irakese regering. Alhoewel afgewacht moet worden of het bestand ook op de langere termijn standhoudt, is het in ieder geval een stap richting betere verhoudingen in Irak en verbeterde veiligheidsverhoudingen. Dit neemt niet weg dat de veiligheidssituatie nog steeds zeer zorgelijk is.

De discussie over de verdere invulling van de NAVO rol in Irak zal binnenkort worden voortgezet. Het rapport van de training en implementatiemissie o.l.v. de Nederlandse generaal-majoor Hilderink is in de afrondende fase. De missie zal op 15 september a.s. haar bevindingen rapporteren aan de NAR. Tevens zal in het rapport een aanbeveling worden gedaan over de 'command and control' structuur voor de NAVO in Irak. Het meest heikele punt daarbij is het vraagstuk van de zgn. 'double hatting' met de commando structuur van de multinational force. Het besluit daarover werd in juli uitgesteld tot september, toen bleek dat daarover geen overeenstemming kon worden gevonden. Op 7 september presenteerde SG de Hoop Scheffer een rapport over additionele mogelijkheden voor samenwerking van de NAVO met de Iraakse interim-regering.

Op 9 september presenteerde de VN de eerste voortgangsrapportage ingevolge resolutie 1546. Het rapport beschrijft de VN-activiteiten van juni tot eind augustus, meer specifiek gericht op het verloop van de Nationale Conferentie en de voorbereidingen voor de verkiezingen van januari 2005. Punt van voortdurende zorg is de veiligheid van de VN missie die ingevolge de VN Veiligheidsresolutie 1546 door de oprichting van een speciale eenheid, onder bevel van de MNF, gewaarborgd zou moeten worden, doch nog niet van de grond is gekomen. Gebrek aan troepen en financiën is hier debet aan. De beschermingsmacht moet de VN in staat stellen beter invulling te geven aan de prominente rol die haar is toebedacht in VR 1546. Op het moment wordt dit nog ernstig bemoeilijkt door de veiligheidssituatie. Tot dusverre hebben Georgië, Azerbeidzjan en Oekraïne aangegeven troepen te willen leveren. Gesprekken met mogelijke troepenleveranciers verlopen moeizaam. Ook is de VN nog doende de geschiktheid van de aangeboden troepen te beoordelen. De SGVN heeft de landen van de EU per brief verzocht om de VN-beschermingsmacht te ondersteunen. De VS heeft dit verzoek ondersteund middels demarches. De kosten voor de beschermingsmacht (1800 man sterk) bedragen 26 miljoen dollar per jaar (en betreft salariskosten). Tijdens Gymnich bleek dat er grote overeenstemming binnen de EU bestaat over de noodzaak aan de VN-

beschermingsmacht bij te dragen. Verschillende lidstaten gaven aan een bijdrage te willen leveren. De Commissie is echter terughoudend. Het Nederlandse Voorzitterschap zet in op spoedige verzending van een antwoordbrief aan de SGVN (na de RAZEB van 13 september) met een duidelijk antwoord over de totale EU-bijdrage.

B. Interne politieke ontwikkelingen (MIVD en BZ)

In de achterliggende weken stonden de crisis in Najaf en de voortgang van het politieke proces centraal. De interventie van ayatollah Sistani geschiedde op het juiste moment. Langer stilzwijgen van zijn kant zou onder de shi'ietische bevolking als teken van zwakte zijn gezien, hetgeen zijn prestige als prominente shi'ietische leider zou ondermijnen. Een eerdere interventie had hem kunnen bestempelen als 'handlanger van de Verenigde Staten'. Nu echter was de situatie van de Sadr-beweging in Najaf uiterst precair door de aanhoudende militaire druk en bood het ingrijpen van Sistani Muqtada al-Sadr een uitweg zonder al te veel gezichtsverlies.

Zijn succes heeft de status van Sistani in Irak verhoogd. Niet alleen heeft hij door het vertrek van al-Sadr uit Najaf een potentieel gevaarlijke rivaal tijdelijk geneutraliseerd, tevens heeft hij bij de shi'ietische bevolking het beeld opgeroepen dat van zijn aanpak meer heil te verwachten is dan van het beleid van de IIG. Dit laatste verklaart ook de enigszins zuinige reactie van premier Allawi op de gebeurtenissen in Najaf.

De positie van Muqtada al-Sadr is vooralsnog schimmig. Zijn voornemen om de politieke arena te betreden stuit, net als voorheen, op verzet van radicale elementen binnen zijn beweging. Zowel de zwakke interne cohesie van de leiding als de tamelijk onafhankelijk opererende lokale Sadr-leiders, dreigen de Sadr-beweging te splijten. Zwaarwegend voor al-Sadr is zijn vertrek uit Najaf met zijn heilige Imam Ali-moskee, waarmee hij, in geval van een hernieuwde revolutie, een wezenlijke troefkaart heeft verspeeld. De Iraakse vice-premier Saleh schetste de pogingen om Sadr in het politieke proces te betrekken als "very difficult": de onberekenbare geestelijke blijft een risico.

Onderwijl nadert het geplande tijdstip voor de landelijke verkiezingen met rasse schreden. De recente geïnstalleerde 100-koppige Interim-Raad wordt geacht de IIG hierbij te adviseren en te controleren. Van dit laatste zal vermoedelijk weinig sprake zijn, omdat de samenstelling erop duidt dat de selectieprocedure nauwgezet is aangestuurd door de IIG. Nadere beschouwing leert dat de gevestigde politieke partijen de Interim-Raad domineren. Het betreft hier met name partijen die al vóór de val van Saddam Hussein samenwerkten, zoals SCIRI, Da'awa, PUK, KDP, en INA die ook in de IIG de dienst uitmaken. De formele beperking van 21 zetels aan vertegenwoordigers van politieke partijen, is simpel omzeild doordat veel vertegenwoordigers van de overige categorieën

(minderheden, stamleiders, maatschappelijke organisaties, provincies en onafhankelijken) ook lid zijn van een politieke partij.

Dientengevolge zal de Interim-Raad premier Allawi waarschijnlijk niet teveel voor de voeten lopen. Het valt echter nog te bezien of deze verwachte meegaandheid van de Interim-Raad wel zo positief is. Door het nagenoeg ontbreken van sterke oppositionele elementen en het ontstane gevoel van wantrouwen bij andere raadsleden die zich evenmin op juiste wijze vertegenwoordigd voelen, verliest de IIG aan moreel gezag. Verklaard doel van de Interim-Raad was juist zoveel mogelijk stromingen in de Iraakse samenleving te coöpteren om het draagvlak onder de bevolking te vergroten.

In Muthanna hebben de laatste stadsraadsverkiezingen in de provincie plaatsgevonden. Met de samenstelling van de stadsraad in het afgelegen woestijndorp Salman is het bestuursmodel in de provincie volledig afgerond. Ondanks de aanwezigheid van stadsraden, provinciale raad en de gouverneur, blijven de stammen een belangrijke rol binnen het tribale Muthanna spelen. Dit betekent dat lokale politici naast bestuurlijke belangen ook stambelangen behartigen.

Stambelangen kunnen ook invloed hebben op de stabiliteit en derhalve de veiligheidssituatie, hetgeen wordt geïllustreerd door de recente gebeurtenissen in Rumaytha. In deze stad waren op 14-15 augustus stamleden van prominente stammen uit de omgeving van Rumaytha betrokken bij de aanslag op de Nederlandse eenheid van de Militaire Politie onderweg van Rumaytha naar Samawa. Gouverneur Hassani behoort tot één van deze prominente stammen en er zijn aanwijzingen dat hij al op een vroeger tijdstip dan hij toegeeft een vermoeden had, dat de situatie grimmiger aan het worden was.

Hassani schrok er kennelijk voor terug om de Nederlandse eenheden van deze vitale informatie te voorzien, omdat hij zijn positie binnen zijn stam en de gevolgen van handelend optreden in Rumaytha heeft afgewogen. Hij probeerde daarom via (stille) stamdiplomatie een mogelijke escalatie in de stad te voorkomen. Dit mislukte door interne stamrivaliteiten, waardoor de gouverneur zich nu in een spagaat bevindt en hij moeilijk kan optreden zonder daarbij partij te kiezen in het stamconflict. Het is evident dat deze situatie instabiliteit in de stad in de hand werkt en dat de gouverneur uiteindelijk gedwongen zal zijn een keuze te maken. Het is niet duidelijk in hoeverre de gouverneur bereid is de Nederlandse eenheid tijdig op de hoogte te stellen van beschikbare informatie en zijn keuzes.

C. Veiligheidssituatie (MIVD)

Irak heeft met de afgelopen maand augustus de meest gewelddadige maand meegemaakt sinds de val van het regime van Saddam Hoessein. Het totaal

aantal geweldsincidenten in geheel Irak is van begin tot medio augustus bijzonder sterk toegenomen ten opzichte van de voorgaande maanden. De gewelddadigheden vanuit de Sadr-beweging in Zuid-Irak en de aanhoudende stijging van de aantallen incidenten in West- en Centraal-Irak, vooral in het begin van de maand augustus, zijn hierbij de belangrijkste aspecten van invloed geweest. Als gevolg van een bestand met de Sadr-beweging in Najaf eind augustus daalden deze hoge incidentenaantallen in de gebieden waar de Sadr-beweging actief is.

Ook de provincie Muthanna zag in de maand augustus een scherpe stijging van het aantal incidenten waarbij de waarden boven die van de piekmaanden april en mei 2004 uitkwamen. Hoewel de *Multi National Forces in Iraq* (MNFI) in Muthanna (Nederlandse en Japanse eenheden) nog steeds de belangrijkste doelwitkeuze was, is het opvallend dat sinds augustus 2004 de politieorganisatie in Muthanna, meer dan in de periode april-mei, onder druk staat en geïntimideerd wordt. Delen van de politie lijken daarnaast ook samen te werken met anti-MNFI groeperingen. Dit laatste geldt vooral voor de politie in Rumaytha, en in mindere mate voor die in Samawa.

In West- en Centraal-Irak levert de voortdurende strijd van het sunnitisch verzet, voornamelijk gedragen door aanhangers van het voormalige regime en buitenlandse strijders, tegen de MNFI en Iraakse (veiligheids)organisaties of personen binnen de steden Falluja, Ramadi en Samarra een belangrijk aandeel in het geweld. Daarnaast lijken ook in andere steden in West- en Centraal-Irak sunnitische strijders hun invloed uit te breiden. Dit betreft met name de stad Baquba ten noordoosten van Bagdad en enkele kleinere steden ten zuiden van Bagdad, zoals Yusifiya, Mahmudiya en Latifiya. Ook hier worden lokale autoriteiten en de MNFI bedreigd en aangevallen.

Met deze toenemende druk op de Iraakse (veiligheids)autoriteiten en pogingen tot invloedsuitbreiding door het sunnitisch verzet in de steden ten oosten en zuiden van Bagdad en de al bestaande invloed in steden meer ten westen en noorden van Bagdad, lijkt de Iraakse hoofdstad in toenemende mate omcirkeld te worden door steden waarin het gezag van de *Iraqi Interim Government* (IIG) totaal verdwenen of aan het verdwijnen is. Deze mogelijke 'omsingeling' van Bagdad is zorgelijk, maar waarschijnlijk geen vooropgezet plan van het Iraakse verzet. Het is wel mogelijk dat men de ontstane situatie uitbuit en in bepaalde steden, waaronder Baquba en de noordelijke regio van de provincie Babil, extra druk legt op lokale autoriteiten en de MNFI. Het is echter de vraag of het verzet op langere termijn in staat zal zijn om invloed te blijven uitoefenen in deze steden. Wil het verzet op langere termijn een bepaalde mate van zeggenschap in Irak krijgen, heeft het de steun van die bevolking nodig. Het blijkt echter dat het lastiger voor hen wordt de steun vanuit de lokale bevolking te behouden, laat staan te vergroten. In enkele steden ziet de bevolking zich gegijzeld door deze (lokale alsmede buitenlandse) strijders.

Het optreden van de IIG/MNFI tegen het sunnitische verzet, is van cruciaal belang. De laatste tijd worden al meer activiteiten door deze instanties ontplooid in genoemde gebieden om deze uitbreiding van de invloed van tegenstanders van de IIG tegen te gaan. Hierbij kan gewezen worden op de recente MNFI-acties in de stad Latifiya en de (voortdurende) druk op de strijders in de steden Falluja en Ramadi. Het is van belang dat de bovengenoemde steden onder overheidsgezag blijven of worden geplaatst. In het licht van de aanstaande verkiezingen in januari 2005 bezien, dringt de tijd. Verkiezingsvoorbereidingen zullen zeer moeilijk blijken te zijn in steden die niet onder controle staan van de IIG. De plaatsing onder overheidscontrole van enkele van deze steden, en dan met name van de stad Falluja, vóór januari 2005 zal evenwel een bijzonder moeilijke, zometer onmogelijke, opgave blijken te zijn. Het valt te verwachten dat de strijd tussen het sunnitisch verzet en de MNFI/IIG in ieder geval in alle hevigheid door zal gaan tot de geplande verkiezingen.

In Zuid-Irak lijkt de relatieve rust op dit moment, na de bijzonder gewelddadige maand augustus, enigszins te zijn teruggekeerd. Voor de nabije toekomst is het de vraag of deze rust aanhoudt. Het is bekend dat Muqtada al-Sadr geen volledige controle heeft over de lokale afdelingen van zijn beweging. Daarbij kunnen deze zich niet gebonden voelen aan het eind augustus overeengekomen bestand van Najaf. Dit maakt activiteiten van de Sadr-beweging minder voorspelbaar. Daarnaast zullen lokale factoren, zoals politieke- en tribale conflicten, hun invloed blijven uitoefenen op de veiligheidssituatie in Zuid-Irak. De aankomende periodes van politiek-religieus belang, zoals de geplande verkiezingen in januari 2005 en de ramadan (van medio oktober tot medio november), brengt een grote kans op gewelddadigheden met zich. Dit geldt ook voor het Nederlandse operatiegebied.

II. Internationaal Terrorisme (AIVD)

De ontvoering van de Franse journalisten Chesnot en Malbrunot is na ruim een week onderhandelingen en ondanks het opentrekken van alle diplomatieke registers door de Franse regering, vooralsnog onopgelost. Beide journalisten verdwenen op 20 augustus ten zuiden van de hoofdstad Bagdad. Op 28 augustus maakte het 'Islamitische Leger in Irak' bekend hen te hebben ontvoerd. Daarbij werd geëist dat de Franse regering de wetgeving zou intrekken op grond waarvan hoofdoekjes gedragen door moslimvrouwen, uit openbare scholen wordt geweerd. Hiermee zijn voor het eerst in Irak bij een gijzeling eisen gesteld die rechtstreeks verband houden met de interne politieke situatie in het land van herkomst van de gegijzelden.

Het 'Islamitische Leger in Irak' heeft eerder de ontvoering en executie van de Italiaanse journalist en hulpverlener Enzo Baldoni geclaimd, nadat de Italiaanse regering had geweigerd in te gaan op de eis dat alle troepen uit Irak dienen te worden teruggetrokken. Tevens heeft deze groepering op 4 september een

aanslag op het konvoi van INC-leider Ahmed Chalabi opgeëist. Het is vooralsnog onduidelijk welke elementen schuil gaan achter de façade van het 'Islamitische Leger in Irak'. Er is mogelijk sprake van elementen voortgekomen uit het voormalige regime van Saddam Hoessein die, onder het mom van een strijdbaar klinkende islamitische naam, buitenlanders gijzelen om politieke doeleinden te bereiken of hen voor losgeld willen verkopen teneinde de strijd te financieren. Het feit dat beide journalisten ruim een week vermist waren totdat een video met de eisen verscheen, kan erop duiden dat de journalisten door criminelen zijn ontvoerd en zijn doorgegeven aan de groepering die uiteindelijk de gijzeling heeft geclaimd.

De Franse autoriteiten zouden in onderhandeling zijn getreden met de gijzelnemers door tussenkomst van een onder Arabische soennieten invloedrijke groep geestelijken, de Muslim Ulema Council (MUC). De leiders van deze MUC hebben banden met voormalige Ba'histen en met soennitische groeperingen die zijn voortgekomen uit het voormalige regime. Een woordvoerder van deze groep, Sheikh Abdul Salam al-Kubaysi, heeft verklaringen afgelegd over de toestand van de gegijzelde journalisten. Het is in dit licht meer dan een toevallige samenloop van omstandigheden dat een andere 'islamitische' groep -kleurrijk genaamd Zwarte Banier Brigade van het Geheime Iraakse Leger- een fatwa heeft verzocht van de soennitische geestelijken over de toelaatbaarheid van het ontvoeren van buitenlanders in Irak. De aan de MUC verbonden soennitische geestelijke Sheikh Mahdi al-Sumaidi heeft in reactie hierop verklaard dat de Franse journalisten moeten worden vrijgelaten omdat hun regering niet met de Verenigde Staten samenwerkt. Desondanks hebben de gijzelnemers aanvullende eisen gesteld en blijft de gijzeling vooralsnog onopgelost.

De ontvoering van de twee Franse journalisten overschaduwde het feit dat ook andere in Irak werkende buitenlanders alsmede Irakezen ten prooi vallen aan ontvoerders en het slachtoffer worden van (gerichte) aanslagen. Op 31 augustus werden op internet beelden getoond van twaalf vermoorde Nepalese arbeiders die gedurende enkele weken waren gegijzeld. Deze gijzeling en moordpartij is opgeëist door het Islamitische Leger van de Ansar al-Sunna. De bekendmaking van de dood van de Nepalezen leidde in Kathmandu tot rellen gericht tegen de moslim minderheid. Hoewel geen nieuwe ontwikkeling is opmerkelijk dat de afgelopen tijd relatief veel buitenlandse werknemers van transporteurs doelwit zijn geworden van ontvoeringen. Het ging daarbij onder meer om Turkse, Jordaanse, Keniase en Indiase werknemers. De gijzelnemers eisen in dergelijke gevallen losgeld of dat het transportbedrijf van de gegijzelden zich geheel terugtrekt uit de Iraakse markt. In bepaalde gevallen is er een sterk vermoeden dat criminele elementen de gijzelingen uitvoeren, al dan niet in opdracht van concurrerende vervoersondernemingen die actief zijn in Irak en die met geweld hun marktaandeel proberen veilig te stellen.

III. Economische aangelegenheden (BZ)

-